«شرق» توافق تهران- واشنگتن بر سر تبادل زندانیان دوتابعیتی را بررسی می‌کند

توافق در روزهای سخت

عبدالرحمن فتح‌الهی: پس از هفته‌ها کش‌وقوس خبری درباره مذاکرات تهران-واشنگتن بر سر تبادل زندانیان دوتابعیتی با میانجیگری کشورهایی مانند عمان و قطر، سرانجام بعدازظهر پنجشنبه اخباری درباره حصول توافق بین جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا منتشر شد؛ خبری که هر دو طرف (تهران و واشنگتن) آن را تأیید کردند. با توجه به گسیل نیروهای نظامی ارتش آمریکا به منطقه و همچنین حضور پررنگ ناوها، جنگنده‌ها و زیردریایی‌های ایالات متحده از دریای عمان، تنگه هرمز و خلیج فارس تا سوریه، برخی درباره این تحرکات نظامی به دیده شک می‌نگریستند؛ ازاین‌رو به نظر می‌رسد توافق پنجشنبه می‌تواند یک سناریو برای عبور از تنش احتمالی تلقی شود. با این حال باید در نظر گرفت که این توافق می‌تواند سایه یک درگیری را از منطقه دور کند.

دراین‌باره و بر اساس گزارش واشنگتن‌پست، بایدن در حال آغاز یک «تشدید تنش درخور توجه» در خلیج فارس است که می‌تواند به جنگ ایالات متحده و ایران منجر شود. بنا بر گزارش‌ها، رئیس‌جمهور آمریکا آماده می‌شود تا به ملوانان و تفنگداران این کشور اجازه دهد در کشتی‌های تجاری که تمایل داشته باشند، مستقر شوند. این اقدام با هدف جلوگیری از توقیف نفتکش‌ها انجام می‌شود. استقرار تفنگداران نیروی دریایی آمریکا بر روی نفتکش‌ها ممکن است به این منظور طراحی شده باشد که به محمد بن‌سلمان نشان دهد بایدن در دفاع از عربستان سعودی جدی است و دوران بسیار کوتاه خروج ایالات متحده از خاورمیانه، به پایان رسیده است. البته باید این گزاره احتمالی، حتی با امکان وقوع بسیار کم را هم در نظر گرفت که توافق اخیر تهران-واشنگتن بر سر تبادل زندانیان دوتابعیتی می‌تواند گام نخست اجرائی و بخشی از توافق بزرگ‌تر بین دو طرف باشد.

با این حال ماجرا از آنجا آغاز شد که روزنامه نیویورک‌تایمز ادعا کرد که آمریکا و ایران به توافقی دست یافته‌اند که بر اساس آن، پنج آمریکایی بازداشتی در ایران در ازای آزادی چندین ایرانی و همچنین آزادسازی حدود شش میلیارد دلار از درآمدهای حاصل از فروش نفت ایران آزاد خواهند شد. بعد از آن بود که شبکه خبری سی‌ان‌ان آمریکا هم در خبری با همین مضمون مدعی شد سیامک نمازی، عماد شرقی، مراد طاهباز و چهارمین آمریکایی که نامش مشخص نیست، از زندان اوین تهران منتقل شده‌اند و پیش‌بینی می‌شود که در هتلی تحت مراقبت مقامات ایرانی نگهداری شوند.

کریستین امانپور، مجری مشهور شبکه سی‌ان‌ان آمریکا، به نقل از جرد گنسر، مشاور حقوقی سیامک نمازی، عنوان کرد که «انتقال اتباع آمریکایی از زندان اوین از سوی ایران به حبس خانگی تحول مهمی است. اگرچه من امیدوارم که این اولین قدم برای آزادی نهایی آنها باشد، این در بهترین حالت آغاز پایان است و نه بیشتر». کاخ سفید ساعاتی بعد از ادعای نیویورک‌تایمز و سی‌ان‌ان مبنی بر توافق بین تهران و واشنگتن بر سر تبادل زندانیان، در بیانیه‌ای اذعان کرد که «ما تضمین‌هایی دریافت کردیم مبنی بر اینکه ایران پنج نفر از آمریکایی‌های زندانی‌شده نزد خود را آزاد کرده و در وضعیت اقامت اجباری قرار داده است که ما این گام را دلگرم‌کننده می‌دانیم».

در ادامه جان کربی، هماهنگ‌کننده ارتباطات استراتژیک شورای امنیت ملی آمریکا نیز جزئیات جدیدی از آزادی زندانیان آمریکا از زندان اوین ارائه داد و در تشریح بیشتر آن بیان کرد: «ما (آمریکا) از طریق نماینده سوئیس از انتقال زندانیان از زندان اوین به حبس خانگی اطمینان حاصل کردیم». کربی با اشاره به ادامه مذاکرات برای بازگرداندن زندانیان به خانه، این نکته مهم را هم متذکر شد که «هنوز زمانی برای بازگشت این زندانیان تعیین نشده است».

تأییدیه تهران

در ادامه موضع‌گیری‌های محافل رسانه‌ای و دیپلماتیک آمریکایی، وزارت امور خارجه ایران نیز در بیانیه‌ای از آغاز فرایند آزادسازی چند میلیارد دلار از دارایی‌های توقیف‌شده جمهوری اسلامی ایران در کره جنوبی خبر داد. دستگاه دیپلماسی کشورمان با تأکید بر اینکه «جاسوسان مدنظر آمریکا کماکان در ایران حضور دارند» یادآور شد که علاوه بر آزادسازی منابع مالی که به صورت غیرقانونی توقیف شده بود، حمایت از حقوق ایرانیان در سرتاسر جهان جزء وظایف ذاتی وزارت امور خارجه است. در این چارچوب، آزادی تعدادی از زندانیان بی‌گناه ایرانی که در سال‌های گذشته به طور غیرقانونی و با اتهام واهی دورزدن تحریم‌های ظالمانه آمریکا، در این کشور دستگیر و زندانی شده‌اند، به طور جدی از سوی دستگاه دیپلماسی پیگیری شده است. در این راستا، آزادی تعدادی از زندانیانی که به طور غیرقانونی از سوی آمریکا بازداشت شده‌اند، به‌زودی محقق خواهد شد.

علی باقری‌کنی، معاون سیاسی دستگاه دیپلماسی هم پنجشنبه‌شب در صفحه توییتر خود با تأیید این توافق نوشت: «فرایند آزادسازی چند میلیارد دلار از دارایی‌های ایران که چند سال است به طور غیرقانونی از سوی آمریکا توقیف شده، آغاز شد. ایران تضمین لازم برای پایبندی آمریکا به تعهدات خود را دریافت کرده است. آزادی چند ایرانی که به طور غیرقانونی در آمریکا بازداشت شده بودند، در این چارچوب است». نمایندگی ایران نزد سازمان ملل متحد نیز روز پنجشنبه به وقت محلی به خبر خروج زندانیان دوتابعیتی از زندان اوین تهران واکنش نشان داد و آن را تأیید کرد؛ اما نکته مهم آنجا بود که در بیانیه نمایندگی ایران نزد سازمان ملل متحد هم مشابه با ادعای کاخ سفید به تبادل پنج زندانی اشاره شده است. چنان‌که این نمایندگی عنوان کرده است «خروج زندانیان دوتابعیتی در چارچوب یک توافق با واسطه‌گری کشور ثالث صورت گرفته است تا طرفین پنج زندانی مدنظر را به طور متقابل آزاد کنند و مشمول بخشش قرار دهند».

تا پیش از این، مذاکرات بر سر تبادل سه زندانی دوتابعیتی (عماد شرقی، مراد طاهباز و سیامک نمازی) بود که بعد از مدتی، موضوع زندانی چهارم هم به پروسه گفت‌وگوهای پشت پرده ایران و آمریکا اضافه شد؛ اما اکنون توافق حاصل‌شده برای تبادل پنج زندانی دوتابعیتی است. به گفته منابع آگاه، توافق اخیر شامل یک زندانی زن آمریکایی دیگر که پیش از این در حبس خانگی قرار داشته است، خواهد شد. قبل‌تر هم برخی منابع رسانه‌ای داخلی از دستگیری یک تبعه آمریکایی دیگر خبر داده بودند.

مقامات دولت بایدن از اظهار نظر یا تأیید جزئیات درباره آنچه ایران دریافت خواهد کرد، خودداری کردند؛ اما افراد آشنا به این توافق گفته‌اند زمانی که آمریکایی‌ها اجازه بازگشت به آمریکا را پیدا کنند، دولت بایدن تعدادی از اتباع ایرانی را که به دلیل نقض تحریم‌های ایران زندانی شده‌اند، آزاد خواهد کرد. همچنین در اجرای این توافق قرار است وجوه (پول‌های) توقیف‌شده ایران در کره جنوبی آزاد و به کشور قطر منتقل شود.

با وجود این، آنتونی بلینکن، وزیر امور خارجه آمریکا، در بخشی از کنفرانس خبری مشترک با همتای مکزیکی خود، ضمن تأیید خبر این توافق از تماس با پنج آمریکایی که اکنون در حبس خانگی هستند، گفت و در پاسخ به پرسش یکی از خبرنگاران اظهار کرد که تا آنجا که می‌داند، درحال‌حاضر هیچ آمریکایی دیگری به جز پنج نفری که در کانون مذاکرات دیپلماتیک بودند، در زندان‌های ایران نگهداری نمی‌شود.

قبل‌تر هم آدرین واتسون، سخنگوی شورای امنیت ملی آمریکا، روز پنجشنبه به وقت محلی اعلام کرد که ما تأیید می‌کنیم که ایران پنج آمریکایی را که بازداشت شده بودند، از زندان آزاد کرده و آنها را در حبس خانگی قرار داده است. اگرچه این اقدامی دلگرم‌کننده است، اما این شهروندان آمریکایی ازجمله سیامک نمازی، مراد طاهباز، عماد شرقی و دو آمریکایی که نخواسته‌اند نام‌شان فاش شود، در وهله اول هرگز نباید بازداشت می‌شدند. این مقام دولت جو بایدن افزود که ما به نظارت دقیق بر وضعیت آنها ادامه خواهیم داد. البته تا زمانی که همه آنها به خانه بازنگردند، به تلاش‌های خود ادامه خواهیم داد.

توافقی از سر ناچاری!

سعید محمدوند در گفت‌وگو با «شرق» درباره ارزیابی‌اش از ابعاد این توافق به نکته مهمی اشاره دارد که بیشتر خاستگاه داخلی دارد. به گفته او، تنها در دولت رئیسی و پس از تحقق پروژه یکدست‌سازی قدرت، امکان حصول توافق این‌چنینی بین ایران و آمریکا وجود داشت؛ چراکه به اعتراف این کارشناس، اگر در انتخابات ۱۴۰۰، دولتی همسو با حسن روحانی سر کار می‌بود، قطعا جریان‌های رادیکال اجازه انجام توافق این‌چنینی را نمی‌دادند؛ کمااینکه مذاکرات بر سر برنامه هسته‌ای و تبادل زندانیان دوتابعیتی یا هر توافق دیگری در دولت سابق با ناهمسویی‌های صورت‌گرفته، عملا به بن‌بست کشیده شد.

با این خوانش، تحلیلگر حوزه بین‌الملل در ادامه ارزیابی خود تصریح می‌کند که اقتضائات داخلی ایران به واسطه بحرانی‌شدن وضعیت سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و معیشتی، آن‌هم در آستانه انتخابات مجلس و نزدیک‌شدن به وقایع سال گذشته، تهران را به این جمع‌بندی رسانده که برای عبور از مسائل داخلی دست به یک توافق بزند. با این حال محمدوند این نکته را خاطرنشان می‌کند که هرگونه توافقی از سوی ایران با آمریکا باید مثبت ارزیابی شود؛ چراکه می‌تواند حتی به صورت موقت تأثیرات مثبت روانی روی اقتصاد و سیاست خارجی داشته باشد و به دنبال آن فضا، زمینه و ریل برای امکان تکرار این دست توافقات درباره احیای برجام و دوری از افزایش تنش را شکل دهد.

سجاد سیف‌زاده هم دیگر کارشناسی بود که در گپ‌وگفتش با «شرق» و در خوانشی همسو با سعید محمدوند با یادآوری این نکته مهم که پس از یکدست‌شدن قدرت سعی شد امتیازات و اعتبار هرگونه توافقی در حوزه سیاست خارجی به نام دولت رئیسی تمام شود، تأکید دارد که اگرچه احیای روابط ایران و عربستان، توافق بر سر تبادل زندانیان دوتابعیتی و احتمالا توافق بر سر احیای برجام به نام رئیسی تمام شد، اما به گفته این مفسر حوزه سیاست خارجی آورده‌ای برای این دولت نداشت؛ چراکه به زعم سیف‌زاده، شرایط نامساعد در بخش‌هایی آن‌قدر بروز و ظهور دارد که احیای روابط ایران و عربستان، توافق بر سر تبادل زندانیان دوتابعیتی و حتی احیای برجام هم شاید نتواند اثرگذاری بلندمدتی داشته باشد. با ذکر نکات فوق، این تحلیلگر در شرایط فعلی هرگونه توافق و مذاکره‌ای را یک سناریو برای عدم تصاعد تنش و عدم تشدید بحران تعبیر می‌کند.

سیدرسول نامجو هم در گفت‌وگوی خود با «شرق»، مسئله را از زاویه‌ای مشابه با سیف‌زاده می‌بیند و متذکر می‌شود که با توجه به وضعیت ملتهب در تنگه هرمز، خلیج فارس و دریای عمان و شکننده‌شدن فضا تا نقطه «تنش نظامی»، طرفین صلاح را توافق دیدند تا حداقل فضا را برای دوری از درگیری در منطقه مدیریت کنند. از طرف دیگر نامجو برخلاف خوانش دو کارشناس قبلی، از بسته‌بودن دست دولت رئیسی در عرصه سیاست خارجی می‌گوید و در تبیین آن به کارشکنی سیاسی و رسانه‌ای اخیر از سوی جریان‌های رادیکال در ایران و آمریکا برای بیرون‌کردن رابرت مالی از دور مذاکرات با هدف شکست آن (مذاکرات) گزیری می‌زند که به گفته مفسر حوزه سیاست خارجی، نشان می‌دهد برای جریان رادیکال داخلی، فرقی بین دولت روحانی و رئیسی یا هر دولت دیگری وجود ندارد و چیزی که تعیین‌کننده خواهد بود، «صرفا شرایط مناسب گروهی در ادامه روند کنونی است».

پیرو این نگاه نامجو، تنها نوع رفتار و ادبیات کاسبان تحریم در دولت روحانی با رئیسی فرق می‌کند. در دولت سابق، حمله و هجمه رسانه‌ای علیه روحانی، ظریف و دیگر اعضای کابینه یازدهم و دوازدهم در دستور بود، اکنون در مسیری معکوس، سعی دارند با برهم‌زدن میز مذاکره به اهداف خود نائل آیند. این کارشناس هم مانند محمدوند، توافق کنونی را مثبت تلقی می‌کند؛ البته با اضافه‌کردن این نکته که تحلیلگر حوزه بین‌الملل اعتقاد دارد باید این دست رفتارها بدون حضور یا واسطه‌گری چین و روسیه انجام شود؛ چراکه به باور نامجو، مادامی که پای چینی‌ها و به‌خصوص روس‌ها در مذاکراتی مانند مذاکرات هسته‌ای و احیای برجام باز باشد، نتیجه آن یک پروسه فرسایشی و زمان‌بر دیپلماتیک است و عملا سود و آورده‌ای برای ایران ندارد.

سیدرسول نامجو در ادامه تحلیل خود با رجوع به احیای روابط ایران و عربستان، از منظری متفاوت مسئله را بررسی می‌کند و به «شرق» می‌گوید: «زمانی که اسفندماه سال گذشته موضوع احیای روابط تهران-ریاض درسایه توافق سه‌جانبه پکن مطرح شد، این تصور و ارزیابی شکل گرفت که ایران می‌تواند از فشار سیاسی خارج شود؛ اما با گذشت حدود شش ماه اکنون به جمع‌بندی رسیدیم که آن توافق تاکنون فواید زیادی برای تهران نداشته است». چون این کارشناس تأکید دارد که ریاض با خروج از بحران جنگ یمن و کاهش مناقشات سیاسی و دیپلماتیک با سوریه و گروه‌های فلسطینی، عملا بستر را برای عادی‌سازی روابط با اسرائیل آغاز کرده است و به واسطه آن اکنون آمریکایی‌ها هم ضمن افزایش نیروهای نظامی خود در منطقه در تلاش هستند فضا را برای افزایش فشار به ایران مهیا کنند.

سعید محمدوند نیز با تأیید سناریوی مدنظر نامجو معتقد است که اکنون جو بایدن با حصول این توافق بر سر تبادل زندانیان دوتابعیتی به‌راحتی می‌تواند هم‌زمان با کاهش فشارهای سیاسی در داخل آمریکا از طرف خانواده‌های زندانیان (دوتابعیتی)، رسانه‌ها، افکار عمومی و به‌خصوص کنگره، اصطلاحا دست خود را از زیر ساطور زندانیان دوتابعیتی خارج کند. با شکل‌گیری این فضا، محمدوند تأکید دارد که احتمالا واشنگتن از این به بعد دیگر سناریوهای پیش‌رونده را در ماه‌های منتهی به انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا عملیاتی کنند.

در راستای ارزیابی‌های سعید محمدوند، آنتونی بلینکن، وزیر امور خارجه آمریکا در بخشی از کنفرانس خبری مشترک با همتای مکزیکی خود با تأیید اطلاعاتی درباره تلاش‌های دیپلماتیک در حال انجام برای اطمینان از بازگشت امن دوتابعیتی‌ها تصریح کرد که این‌گونه تلاش‌های دیپلماتیک و توافقات صورت‌گرفته، اراده دولت بایدن را برای مقابله با آنچه بلینکن اقدامات بی‌ثبات‌کننده در منطقه می‌خواند، کاهش نمی‌دهد. بلینکن این را هم متذکر شد که تلاش برای بازگرداندن این آمریکایی‌ها به خانه منجر به رفع هیچ‌گونه تحریمی برای ایران نخواهد شد.

پولی دست ایران می‌رسد؟

آن‌گونه که قبل‌تر عنوان شد، در سایه حصول توافق بین تهران و واشنگتن بر سر تبادل زندانیان دوتابعیتی، قرار است وجوه (پول‌های) توقیف‌شده ایران در کره جنوبی آزاد و به کشور قطر منتقل شود. در این فرایند قرار است ابتدا پول‌های ایران در کره از واحد وون(واحد پول کره جنوبی) به یورو تبدیل شود که این مهم انجام شده و در ادامه بناست که به حسابی در قطر واریز شود تا در اختیار ایران قرار گیرد. مبلغ پول‌های ایران در کره جنوبی که بناست آزاد شود شش میلیارد دلار است. پس از واریز این پول به حسابی در قطر، تبادل زندانیان نیز به انجام می‌رسد. منابع مطلع به برخی رسانه‌ای داخلی گفته‌اند که تا وقتی پول‌های ایران کامل به قطر منتقل نشود، زندانیان آمریکایی آزاد نمی‌شوند. این در حالی است که تهران علاوه بر پیگیری راهکارهای دیپلماتیک برای آزادسازی منابع ایران در کره جنوبی، از حدود یک ماه پیش فرایند حقوقی علیه کره جنوبی را هم آغاز کرده بود.

با وجود این نکته، برخی منابع دیپلماتیک و رسانه‌ای تأکید دارند که در سایه تبادل زندانیان دوتابعیتی هیچ بخشی از اموال بلوکه‌شده ایران مستقیما به دست تهران نخواهد رسید و صرفا ب ه‌واسطه کشور ثالث، امکان هزینه آن در برخی موارد وجود دارد. در همین زمینه و به گفته منابع آگاه، آمریکا شش میلیارد دلار از دارایی‌های ایران در کره جنوبی را به حسابی در بانک مرکزی قطر منتقل خواهد کرد که این حساب توسط دولت قطر کنترل و تنظیم می‌شود. آنتونی بلینکن، وزیر امور خارجه آمریکا هم در نشست خبری با همتای مکزیکی خود متذکر شد که در صورت اجرای توافق، منابع مالی بلوکه‌شده ایران صرفا برای اهداف بشردوستانه در حساب‌های محدود و همسو با معافیت‌های تحریمی موجود و برای اقلام غیرتحریمی استفاده می‌شود.

باربارا اسلاوین، کارشناس آمریکایی هم در توییتی ادعا کرد که «ایران می‌تواند سفارش غذا، دارو و شمار محدودی تجهیزات پزشکی را نزد بانکی در دوحه ثبت کند. بانک مذکور در دوحه نیز هزینه کالاها را پرداخت می‌کند و شرکت‌های قطری آنها را به ایران تحویل می‌دهند. ایران اصلا به منابع مالی دسترسی مستقیم ندارد». جان کربی، هماهنگ‌کننده ارتباطات راهبردی شورای امنیت ملی کاخ سفید نیز در بخشی از گفت‌وگو با شبکه الجزیره بیان کرد: «آنچه درباره آن صحبت می‌کنیم، قراردادن برخی از اموال بلوکه‌شده ایران در حساب‌هایی در قطر تنها برای به‌کارگیری در امور انسانی است».

در مقابل این گفته‌ها، وزارت امور خارجه ایران در بخشی از بیانیه پنجشنبه خود تأکید دارد که «نحوه بهره‌برداری از منابع و دارایی‌های مالی رفع توقیف‌شده در اختیار جمهوری اسلامی ایران بوده و این منابع برای نیازهای مختلف کشور حسب تشخیص مراجع ذی‌صلاح هزینه خواهد شد». محمد مرندی هم با رد برخی ادعاها و شائبه‌ها درباره فرایند تبادل زندانیان میان تهران و واشنگتن و آزادسازی چند میلیارد دلار از دارایی‌های ایران تأکید کرد ایران به تمام دارایی‌های آزادشده دسترسی کامل و مستقیم دارد. مشاور رسانه‌ای تیم مذاکره‌کننده دولت رئیسی پنجشنبه‌شب در توییتی نوشت: «این ادعای نادرست، ساخته و پرداخته افراد ناخرسند و عصبانی است. ایران به تمام دارایی‌هایی آزادشده خودش دسترسی کامل و مستقیم دارد و هیچ شرکت قطری در این میان دخیل نیست». مرندی در ادامه توییتش این را هم افزود که بانک‌های ایرانی کنترل کامل [بر این دارایی‌ها] دارند و می‌توانند بدون هیچ محدودیتی خدمات و کالا خریداری کنند. محمد جمشیدی، معاون سیاسی رئیس‌جمهور نیز در توییتی با اشاره به روند آزادشدن اموال بلوکه‌شده ایران نوشت تا زمان انتقال کامل پول‌ها، زندانیان مدنظر آمریکا همچنان در ایران باقی می‌مانند. این در حالی است که وزارت امور خارجه کره جنوبی دیروز (جمعه) با انتشار بیانیه‌ای اعلام کرد که هیچ اطلاعاتی درباره گزارش‌های رسانه‌ها مبنی بر اینکه تهران پنج زندانی آمریکایی را به‌عنوان بخشی از قراردادی آزاد کرده است که بر اساس آن شش میلیارد دلار از دارایی‌های ایران در کره جنوبی آزاد می‌شود، ندارد. این وزارتخانه در بیانیه خود افزود که دولت ما (کره جنوبی) در حال رایزنی نزدیک با کشورهای درگیر، شامل ایالات متحده و ایران برای حل موضوع وجوه مسدودشده ایران بوده و امیدوار است که این موضوع به‌صورت دوستانه حل شود.

فارغ از صحت و سقم ادعای مقامات تهران-واشنگتن برای دسترسی مستقیم ایران به اموال بلوکه‌شده خود در بانک‌های کره جنوبی بعد از اجرائی‌شدن توافق، جواد ملکیان پیش‌تر در گفت‌وگویی که با «شرق» داشت، مشخصا به دو نکته اقتصادی درباره اموال بلوکه‌شده در بانک‌های این کشور (کره جنوبی) اشاره و اذعان کرده بود که «اگر همین امروز این پول‌ها از بانک‌های کره جنوبی آزاد شوند و به ایران بازگردند، تأثیر بزرگی روی بازار و اقتصاد نخواهد داشت»؛ چراکه به باور او عمق شرایط نامناسب در اقتصاد کشور به‌خصوص در دو سال اخیر تا حدی است که با شش یا هفت میلیارد دلار قابل‌جبران نیست. این کارشناس در نکته مهم‌تری متذکر شد که این چند میلیارد دلار از اموال بلوکه‌شده ایران در بانک‌های کره جنوبی، هم در دولت حسن روحانی و هم در دولت رئیسی، پیش‌پیش به امید دسترسی به این اموال خرج شده است.

پیرو آنچه ملکیان بر آن تأکید دارد، محمدجواد آذری‌جهرمی، وزیر پیشین ارتباطات، درباره توافق ایران و آمریکا بر سر تبادل زندانیان دوتابعیتی با شش میلیارد دلار از اموال بلوکه‌شده ایران در بانک‌های کره جنوبی، در کانال تلگرامی خود نوشت: «آیا می‌توان گفت که با آزادسازی شش میلیارد دلار، معادل ۳۰۰ هزار میلیارد تومان، از درآمدهای ارزی دولت قبل که به دلیل تحریم در بانک‌های کره بلوکه شده بود، عملا موضوع ادعایی بدهی ۲۷۰ هزار میلیارد تومانی دولت قبل برای دولت جدید منتفی است و به عبارت دیگر دولت روحانی خزانه را با مثبت ۳۰ هزار میلیارد تومان به دولت جدید تحویل داده است؟»

توافقی کوچک برای حصول توافق بزرگ؟

با توجه به آنچه پیش‌تر سعید محمدوند، سیدرسول نامجو و سجاد سیف‌زاده به «شرق» گفتند، عبدالرضا فرجی‌راد هم در خوانشی همسو، ضمن مثبت قلمدادکردن این دست توافقات، بر ضرورت و اهمیت ادامه تحرکات دیپلماتیک جمهوری اسلامی ایران در ماه‌های منتهی به انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا با هدف تنش‌زدایی تأکید دارد تا به زعم فرجی‌راد، اهرم‌های فشار از جو بایدن گرفته شود. اما این دیپلمات پیشین کشور با تغییر زاویه دید خود، موضوعاتی از قبیل تلاش برای حصول توافق در دولت روحانی، رئیسی یا هر دولت دیگری را با اهمیت می‌داند و در ادامه گپ‌وگفتش با «شرق»، این موضوع را مطرح می‌کند که فارغ از اینکه چه دولتی روی کار است باید از هرگونه تحرک و تلاش سیاسی و دیپلماتیک برای مذاکره، گفت‌وگو، توافق و تنش‌زایی، چه در مقوله زندانیان دوتابعیتی یا احیای برجام، ازسرگیری روابط با عربستان و... از سوی ایران حمایت کرد؛ چراکه به گفته این سفیر اسبق کشورمان، تنها موضوع تعیین‌کننده فقط و فقط منافع و امنیت ملی است و نباید به برخی موضوعات کم‌اهمیت و بی‌اهمیت مانند نگاه احزاب و چهره‌های سیاسی داخلی توجه کرد.

فرجی‌راد در تحلیلی کاملا متضاد و متفاوت با کارشناسان قبلی، در گفت‌وگو با «شرق» روی مکمل‌بودن توافق ایران و آمریکا بر سر تبادل زندانیان دوتابعیتی برای حصول توافق بزرگ‌تر مانور می‌دهد. در راستای گفته‌های این کارشناس، رسانه نزدیک به شورای عالی امنیت ملی در واکنش به مذاکرات میان ایران و آمریکا برای آزادی پنج نفر نوشت که «شرایط در حال تغییر است». در آن سو نیز رابرت مالی، نماینده ویژه آمریکا در امور ایران که در حال حاضر در مرخصی اجباری به سر می‌برد نیز روز پنجشنبه در صفحه شخصی خود در ایکس (توییتر سابق) به یک کلمه کلیدی اشاره کرد و نوشت که «این اولین گام است. هر روزی آزادی‌شان از آنها گرفته شود، یک روز اضافی است». مالی در ادامه توییتش عنوان کرد: «این برای سیامک، مراد، عماد، دو شخص دیگر و عزیزان‌شان خبری خوش است که مدت‌ها در انتظارش بودند. می‌دانم که همکارانم تا زمان بازگشت آنها به خانه استراحت نخواهند کرد».

علاوه بر تأکید نورنیوز بر «تغییر شرایط» و اذعان راب مالی در این خصوص که توافق اخیر می‌تواند «اولین گام» باشد، چند مقام اسرائیلی نیز در واکنش به تبادل زندانیان میان تهران و واشنگتن آن را بخش کوچکی از یک توافق غیررسمی بزرگ‌تر میان دو طرف بر سر برنامه هسته‌ای ایران تعبیر کرده‌اند که در عمان حاصل شده است. آن‌طور که روزنامه نیویورک‌تایمز به نقل از دو مقام ارشد دفاعی اسرائیل گزارش داده است، تبادل زندانیان درواقع نتیجه توافقاتی است که میان ایران و آمریکا در جریان مذاکرات غیرمستقیم در راستای تلاش دولت جو بایدن برای حل مسئله هسته‌ای حاصل شده است.

نیویورک‌تایمز در ادامه گزارش خود در این خصوص آورده است که توافق‌نامه زندانیان می‌تواند دیپلماسی بیشتر بین دو کشور را تسهیل کند؛ زیرا دولت جو بایدن به دنبال جلوگیری از دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای است. بر اساس ادعای مطرح‌شده مقامات صهیونیستی، توافق بر سر تبادل زندانیان با توجه به اینکه دولت بایدن به دنبال ممانعت ایران از دستیابی به تسلیحات هسته‌ای است، می‌تواند منجر به تسهیل دیپلماسی میان دو کشور شود. نیویورک‌تایمز در ادامه به نقل از مقامات اسرائیلی افزوده که با توافق میان دو طرف بر سر زندانیان، یکی از گره‌های موجود در روابط تهران و واشنگتن برطرف می‌شود.

این روزنامه سپس مدعی شده در ماه‌های اخیر روابط ایران و آمریکا به دلیل روابط تهران و مسکو و سایر مسائل، شاهد تنش بیشتری بوده است. نویسنده این مطلب با بیان اینکه تبادل زندانیان میان تهران-واشنگتن حاکی از پایبندی دو طرف به توافقات غیررسمی منعقدشده در عمان است، اضافه می‌کند که بر اساس این معامله، نه‌تنها توسعه برنامه هسته‌ای ایران محدود می‌شود، بلکه حملات نیروهای نیابتی علیه پرسنل آمریکایی در عراق و سوریه هم متوقف خواهد شد. یک مقام نظامی آمریکا نیز در این زمینه به نیویورک‌تایمز گفت که شبه‌نظامیان مورد حمایت ایران در سوریه و عراق حملات علیه نیروهای آمریکایی را کاهش داده‌اند. اما مقامات آمریکایی در واکنش به ادعای مقامات اسرائیلی مبنی بر توافق با تهران در جریان مذاکرات غیرمستقیم در عمان، دستیابی به هرگونه توافق هسته‌ای با ایران را رد کردند. با این حال سعید محمدوند از اساس ارزیابی عبدالرضا فرجی‌راد را نادرست می‌داند و مؤید آن را گفته‌های آنتونی بلینکن، وزیر امور خارجه آمریکا، جان کربی، هماهنگ‌کننده ارتباطات راهبردی شورای امنیت ملی کاخ سفید و همچنین ادعای سی‌ان‌ان و نیز حملات روز پنجشنبه به پایگاه‌های آمریکا در سوریه می‌داند. اشاره این کارشناس به بخشی از مواضع آنتونی بلینکن، وزیر امور خارجه آمریکا در نشست خبری مشترک با همتای مکزیکی خود است که تأکید کرده بود «توافق بر سر تبادل زندانیان با تهران منجر به کاهش تحریم‌ها علیه ایران نمی‌شود».

پیرو همین نکته جان کربی، هماهنگ‌کننده ارتباطات راهبردی شورای امنیت ملی کاخ سفید هم در قسمتی از گفت‌وگوی خود با شبکه الجزیره به این موضوع اشاره کرد که «در حال حاضر مذاکراتی با ایران درخصوص بازگشت به برجام نداریم». از طرف دیگر منابع خبری سوری شامگاه پنجشنبه از وقوع انفجار در یکی از پایگاه‌های نظامیان آمریکا در این کشور خبر دادند. روزنامه الوطن سوریه به نقل از تلویزیون این کشور گزارش داد که چندین انفجار مهیب، پایگاه آمریکا در الشدادی را لرزانده است. الشدادی در جنوب استان الحسکه (شمال شرق سوریه) قرار دارد. همچنین سی‌ان‌ان هم به نقل از یک منبع مطلع درخصوص توافق اخیر ایران و آمریکا مبنی بر آزادی زندانیان گفت که این توافق از مذاکرات بر سر توافق هسته‌ای ایران مجزاست. سیدرسول نامجو نیز با توجه به گفته‌های سعید محمدوند و نیز موضع‌گیری‌ها و اتفاق‌های یادشده، در بخش پایانی گفت‌وگوی خود با «شرق» تأکید دارد که اگر توافق صورت‌گرفته بین ایران و آمریکا بر سر تبادل زندانیان دوتابعیتی اجرائی شود و دست بایدن از زیر ساطور (زندانیان) خلاص شود، قطعا در هفته‌ها و ماه‌های پیش‌رو و با داغ‌ترشدن تنور انتخابات در آمریکا، سناریوهای تهاجمی (نه لزوما نظامی) علیه ایران در دستور کار کاخ سفید قرار خواهد گرفت. به‌خصوص آنکه محمدوند موضوع نگرانی فزاینده غرب در قبال پایان تحریم‌های تسلیحاتی ایران در مهرماه (سپتامبر سال جاری) ذیل قطع‌نامه ۲۲۳۱ را نیز مزید بر علت می‌داند.

ادامه در صفحه ۳

آگهی فراخوان مناقصه عمومی یک مرحله ای

سازمان بازرسی کل کشور در نظر دارد مناقصه عمومی «خرید ۳۹۰ دستگاه تبلت با مشخصات فنی مندرج در اسناد مناقصه» به شماره ۲۰۰۲۰۰۴۹۹۰۰۰۰۰۰۸ را از طریق سامانه ستاد برگزار نماید.

مناقصه گران برای دریافت اسناد مناقصه می توانند از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به نشانی http://www.setadiran.ir اقدام نمایند.

۱ - نوع مناقصه: مناقصه عمومی یک مرحله ای

۲ - تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار: مبلغ ۹/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال (نه میلیارد ریال)

۳ - تاریخ انتشار آگهی مناقصه در سامانه ستاد: مورخ ۱۴۰۲/۰۵/۲۱

۴ - مهلت زمانی دریافت اسناد مناقصه از سامانه: تا ساعت ۱۳ مورخ ۱۴۰۲/۰۵/۲۴

۵ - مهلت زمانی ارائه پیشنهاد: تا ساعت ۱۵ مورخ ۱۴۰۲/۰۶/۰۴

۶ - زمان بازگشایی پیشنهادهای ارائه شده: ساعت ۱۴ مورخ ۱۴۰۲/۰۶/۰۵

مناقصه گران می توانند در صورت ابهام و یا وجود سئوال درخصوص اسناد مناقصه با شماره ۶۱۳۶۳۳۰۰-۰۲۱ تماس حاصل نمایند.

نشانی: تهران، تقاطع خیابان طالقانی و سپهبد قرنی- سازمان بازرسی کل کشور

شناسه آگهی ۱۵۴۵۷۷۲ م الف ۱۹۳۵